

Ignacz Kunos'un Derleyip Yayımladığı Masalarda Yer Alan Grotesk Ögeler*

Erhan Şen **
Van Yüzüncü yıl Üniversitesi

Özet

Türk halk edebiyatı çalışmalarının öncülerinden sayılan Macar asıllı Türkolog Ignacz Kunos'un derleyip yayımladığı 26 masalda yer alan grotesk ögeleri belirlemeyi amaçlayan bu araştırma nitel ve betimsel bir çalışmadır. Araştırmada verilerin toplanması için doküman analizine, verilerin çözümlenmesinde ise içerik analizine başvurulmuştur. Çalışma kapsamında incelenen 2 masalda (M1, M21) herhangi bir grotesk öğeyle karşılaşılması, 24 masalda ise farklı dağılım göstermekle birlikte çeşitli grotesk ögeleri belirlenmiştir. İncelenen masalarda 15 farklı grotesk görünümlü eylem (n: 39) belirlenmiştir. "Farklı bir bedene bürünmek" (n: 9) dışındaki grotesk eylemlerin tümü şiddet yönelimlidir. Ayrıca Kunos'un derleyip yayımladığı masalarda "alkol tuzağı, canavar, cin, delilik, cinnet, eti dökülmek, şişleme ya da şişlenme" gibi grotesk öğelerin hiçbiriyle karşılaşılması. İncelenen masalarda 2 grotesk varlık [dev/devanası (n: 10), ejderha (n:4)]; 4 grotesk mekân [mezarlık (n: 3), mağara (n:2), vahşi doğa (n:2) ve orman (n: 1)]; 6 grotesk nesne [kılıç (n: 5), hançer (n: 4), bıçak (n: 3), balta (n: 1), topuz(n: 1), zehirli bir nesne (n: 1)] ve 4 farklı grotesk figür [kocakarı (n: 7), cadı (n: 4), kötülük peşindeki bir erkek (n: 4), kötülük yapan bir hayvan (n: 3)] belirlenmiştir. Şiddet eylemi açısından Kunos'un derleyip yayımladığı masalların çocuk açısından ürkü yaratabilecek öğeleri içerdiği söylenebilir. Bazı masalarda şiddet eyleminin yoğunluğu çocuk okur açısından sakıncalı olabilir. Bu nedenle çocuğa okutulacak masalların seçiminde bu çalışmaların verilerinden yararlanılabilir. Çocuğun kendi korkularının üstesinden gelmesi için bu masallardaki grotesk öğeleri işlevsel rol üstlenebilir. Grotesk öğelere sahip masallar çocuklarla buluşturularak, onlarla tartışılarak bu tür öğelerin simgesel anlamları üzerinde durulabilir. İleriki dönemlerde farklı araştırmacılar tarafından derlenip yayımlanmış Türk masalları grotesk öğeleri ve bunların eğitsel işlevleri açısından incelenebilir.

Anahtar sözcükler: Ignacz Kunos, masal, grotesk, çocuk edebiyatı, içerik analizi.

Abstract

This research is a qualitative and descriptive study aiming to determine the grotesque elements in 26 fairy tales compiled and published by Hungarian Turkologist Ignacz Kunos, one of the pioneers of Turkish folk literature studies. In this research, document analysis was used for data collection and content analysis was used for data analysis. There were no grotesque elements in the 2 fairy tales (M1, M21) examined in the study. In 24 fairy tales, different grotesque elements have been identified, although they show different distribution.

* Bu çalışma 26-28 Eylül 2019 tarihinde düzenlenen Uluslararası Türkoloji Araştırmaları Sempozyumu'nda sunulan sözlü bildirisinin genişletilmiş biçimidir.

**Doktor öğretim Üyesi, senn.erhan@gmail.com

15 different grotesque actions (n: 39) were determined in the tales examined. All of the grotesque actions, except “**taking on a different body**” (n: 9), are violent. However, in the fairy tales that Kunos compiled and published, none of the grotesque elements such as alcohol trap, monster, gin, madness, insanity, fleshing, skewering were encountered. 2 grotesque beings [giant (n: 10), dragon (n: 4)]; 4 grotesque spaces [graveyard (n: 3), cave (n: 2), wild nature (n: 2) and forest (n: 1)]; 6 grotesque objects [sword (n: 5), dagger (n: 4), knife (n: 3), axe (n: 1), knob (n: 1), a poisonous object (n: 1)] and 4 grotesque figures [crone (n: 7), witch (n: 4), a male intending to evil (n: 4), an animal intending to evil (n: 3)] were identified. It can be said that the fairy tales that Kunos compiled and published in terms of the violent act contain elements that may create fear for the child. In some fairy tales, the intensity of violence may be objectionable to the child reader. Therefore, the data of these studies can be used in the selection of tales to be taught to the child. The grotesque elements in these fairy tales can play a functional role to overcome the child's fears. Fairy tales with grotesque elements can be brought together with children and discussed with them and the symbolic meanings of such elements can be emphasized. Turkish tales compiled and published by different researchers in later periods can be examined in terms of grotesque elements and their educational functions.

Keywords: Ignacz Kunos, fairy tale, grotesque, children's literature, content analysis.

Giriş

Çocuklar için üretilmemelerine karşın masallar genelde bu hedef kitlenin ilgilendiği yazınsal bir tür olarak düşünülmüştür. Tarihsel süreç içinde masallar —özellikle çocuğun ayrı bir birey görülmesiyle, çocukluğun da yaşamın farklı bir dönemi olarak kabul edilmesiyle ve Aydınlanma hareketiyle— daha da tartışılır bir noktaya gelmiştir. Kimi düşünürler masalların çocuklarla buluşturulmaması gerektiğine dikkat çekmişlerdir. Özellikle olağanüstü öğeler, olağandışı varlıklar barındırması ve bazı durumlarda problemlerin çözümünde şiddetin geçerli bir yol olarak onanması bu türü daha da tartışılır duruma getirmiştir. Tüm bu tartışmalara karşın çocuğun gelişimindeki olumlu etkisi —imgelemi zenginleştirme, değerler edinmesine yardım etme, bilişsel gelişimi destekleme gibi— bu türü çocuklara seslenen yazınsal türler arasında vazgeçilmez kılmıştır.

Halk edebiyatının ürünlerinden masallar eğitimde kritik öneme sahiptir. Yüzyıllar boyunca toplumlar kendi yaşam gerçekliklerini, çözüm önerilerini masaldaki olaylara ya da kahramanlara yükleyerek anlatmışlardır. Böylelikle gelecek kuşakları uyarmaya, eğitmeye, yaşamın güçlüklerine karşı onları donanımlı kılmaya çalışmışlardır (Helimoğlu-Yavuz, 2002, s. 4). Masallar her ne kadar birçok yönüyle gerçek yaşamdan kopuk görünse de aslında olay ya da durumların birer alegorik işlev üstlendiği söylenebilir. Doğal olarak halkın kolektif imgeleminden doğan bu anlatısal tür toplumların ya da bireylerin korku, arzu ve bilinçdışı duygularının birer yansımasıdır.

Le Guin (2006) de diğer düşsel anlatılar gibi masalların da kolektif bir bilincin ürünü olduklarına, simgesel bir dilden yararlandıklarına, arketipsel göndermeler içerdiğine şu tümcelerle açıklık getirir:

“Büyük fantaziler, mitler ve masallar gerçekten de rüyalara benzer; bilinçdışından bilince seslenirler, bilinçdışının diliyle, simgeler ve arketiplerle. Kelimeleri kullansalar da, müzik gibi işlev görürler; sözel akıl yürütmeyi devre dışı bırakıp doğruca söylenemeyecek kadar derinde yatan düşüncelere giderler.”

Alanyazını incelendiğinde çeşitli kaynaklarda ya da farklı araştırmacılar (Boratav, 1995, s. 75; Sakaoğlu, 1999, s. 134; Şimşek, 2001, s. 3; Tezel, 1997, s.X; Türk Dil Kurumu, 2019) tarafından masalın farklı yönleri ele alınarak tanımlandığı görülmektedir. Bunlardan

yola çıkararak masal türü için şöyle tanımlanabilir: Masal; halkın imgeleminden doğmuş, genellikle kalıp sözlerle başlayıp kalıp sözlerle biten, düşsel varlıklara (peri, cin, dev, ejderha, arap bacı) yer veren, belirsiz bir yer ve zamanda, bilinmedik kahramanların başından geçen olağandışı ve olağanüstü olayları anlatan, inandırıcılık kaygısı taşımadan hedef kitlenin (genelde çocuk) ahlaksal ve duyuşsal yönden gelişimini hedefleyen ilgi çekici ve kısa yazınsal bir türdür

Masallar, içerdikleri kahramanlar açısından büyük bir çeşitlilik taşır. Masal kahramanları gerçek dünyadan izler taşıyan insan, hayvan, bir nesne ya da eşya olabileceği gibi dev, cin, peri türü düşsel figürler de olabilir (Elçin, 2001, s. 369). Farklı ulus ya da toplumlara ait masallar irdelendiğinde bunlar arasında benzerlikler görmek olasıdır. Özellikle dev, ejderha, canavar gibi olağandışı figürlerle her kültürde karşılaşılabilir (Zipes, 2018, s. 33-34). Öncelikle çocuklar açısından birer korku kaynağı olan bu olağandışı öğeler (dev, cin, peri, canavar, ejderha...) ya da bazı şiddet eylemleri (boyun kesme, ateşe atma gibi) estetik açıdan “grotesk” görme biçiminin birer yansımasıdır.

Asimile edilen gerçek yaşam, farklı biçimlere bürünen canlı ya da cansız figürler, ölçün (standart) dışı olay ya da olgular, gerçek dünya ile kurgusal evren arasındaki gelgitler gibi grotesk örüntüler masalarda sıklıkla görülebilmektedir. Bu nitelikler açısından masal türü grotesk öğeleri içeren zengin anlatılardır. Snodgrass (2005, s. 111)’a göre masallar dev, cüce, ejderha, büyücü, cadı, sihirbaz gibi olağanüstü figürleri ya da birçok fantastik yarattığı içerir. Özellikle birçok şekle bürünebilen, daha hızlı, daha güçlü, görünmez olabilen ya da yakalanamayan varlıkların yaratılması masallardaki gotik geleneğin ilginç bir göstergesidir.

Etimolojik yönden Gotik kavramı bir Germen halkı olan Gotlara dayanır. Grotesk de Gotik edebiyatta bir yazma biçimidir (Snodgrass, 2005). Bu edebiyat türünün Gotik olarak adlandırılmasının temelinde Gotların tarihsel süreç içinde gerçekleştirdikleri vandalistik eylem, tutum ve yaklaşımlar vardır. Sutherland (2011, s. 41)’e göre Doğu Avrupa kökenli olan Gotlar medeniyetin dışında ortaya çıkmışlardır. Yüzyıllar boyunca Roma İmparatorluğu'na karşı savaştan Gotlar MS 410'da Roma'yı istila etmişlerdir. Bu da edebiyatın, medeniyetin olmadığı tam anlamıyla karanlık bir dönemin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

İtalyanca mağara anlamındaki “grottesco” “la grottesca” sözcüklerine dayanan Grotesk kavramının “gotik” ve “fantastik” gibi yazınsal biçimlerle birlikte kullanıldığı görülmektedir. Grotesk yazma biçiminde gerçek yaşam dezenformasyona uğrattılır, insan ve bitki, hayvan gibi canlılar karikatürize edilerek yeni gerçeğimsi (verisimilitude) bir form oluşturulur (Cornwell, 1998, s. 273; Snodgrass, 2005, s. 166), konu ya da biçim yönünden abartı, olağandışılık tuhaflık ve biçimsizlik (Bonn, 2010, s. 71), dünyasal gerçeklikle olağanüstü durumların olanakları arasında salınımlar görülür (Hogle, 2002, s. 2). Bunun yanı sıra çağdaş edebiyat eleştirisinde korku imgeleri, kâbuslar, gotik kaleler, gizemli geçmiş, sırlar, harabeler, mezarlıklar, melankoli gibi nitelikler Gotik göstergeler olarak değerlendirilir (Özakın, 2018, s. 698). Gotik anlayışla oluşturulmuş yapıtlarda merkezde belirlenmiş bir düşünceye yer verilmez, bunun yerine konu gelişme göstermeden uzayıp gider ve doğüstü oluşumlar önem kazanır (Nutku, 2001, s. 103).

Grotesk, çeşitli disiplin ve kuramlarda farklı açılardan tartışılan bir kavramdır. Bu kavram özellikle modern edebiyat kuramcılarında Mihail Bahtin’in yaklaşımında önemli bir yer tutar. Bahtin karnaval görme biçiminin —toplumsal geleneklerin askıya alındığı ya da göz ardı edildiği zaman— yanına grotesk gerçekçilik kavramını yerleştirir. Grotesk gerçeklik insan yaşamının ve bedeninin (yeme içme, cinsellik gibi) tamamlanmamış ve döngüsel bir özellik sergileyen yönüne göndermede bulunur. Klasik ya da sosyalist gerçekliğin tersine bu gerçeklik modeli tamamlanmamış ve idealleştirilmemiş bir gerçekliktir (Hitchcock, 2013,

s.97). Bahtin (2005, s. 77)'e göre grotesk estetik aslında bir özgürleşme aracıdır. “Grotesk, insanı, dünyaya ait egemen kavrayışı yöneten tüm insanlık dışı gereklilik biçimlerinden özgürleştirir.” Bunun temelinde grotesk görme biçimiyle dış dünyanın tamamen ters yüz edilmesi, yabancılaştırılması ve biçimsizleştirilmesi yatar. Böylece alımlayıcı dünyayı var olan koşullar ve kuralların dışında deneyimleme olanağı yakalar.

Modern psikolojinin önemli temsilcilerinden Sigmund Freud'a göre yıkıcılık ve şiddet insanı yönlendiren iki temel dürtüdür. İnsandaki bu temel dürtüler onun kimlik edinimi sürecinde toplumun kabul edebileceği farklı biçimlere dönüştürülür. Örneğin; sadist birinin elindeki ilkel bir bıçak, cerrahın tedavide kullandığı bir neştere dönüşür. İşte, Gotik edebiyat da okurun mantık ve aklın denetiminden kurtularak güvenli bir biçimde imgelemesine ya da iyileştirici (terapötik) bir kaçış yakalamasına yardım eder (Sutherland, 2011, s. 41).

Diğer duygular gibi korku da insan yaşamının bir parçasıdır. Yaşamın ilk evrelerinden itibaren bireyin içsel dünyasını sarmalayan farklı etki derecesine sahip, kaynağı çeşitlilik gösteren korkular vardır. Bu gerçeklik özellikle henüz yaşam deneyimleri yeterli düzeyde olmayan çocuğun duygusal dünyasında daha belirgindir. Yörükoğlu (2004)'na göre çocukların korkuları yaş düzeylerine göre farklılık gösterir. Örneğin; 2-3 yaşlarındaki çocuklar yüksek seslerden, tuvaletin çekilmesinden, elektrik süpürgesinden, gök gürültüsünden korkarlar. 3-4 yaşlarında ise bu korkuların üzerine karanlık, dilenci, hırsız, polis, öcü gibi korkular eklenir. 4 yaşında zirveye çıkan korkular bir azalma gösterse bile köpekten korkma, düşüp kendini yaralama, bir yerini kesme gibi daha somut bir görünüm kazanır. 6 yaşlarında yine korkunun arttığı görülür, hayalet, cadı ve hortlak korkusu iyice artar. Bununla birlikte çocukların bu tür korkuların üstesinden gelmesi için aşamalı bir yol izlenmelidir. Örneğin; sudan, denizden korkan bir çocuğu zorlayarak suya sokmak onun korkularının depresmesine neden olabilir. Bunu yerine onun deniz kıyısında, kumsalda oynamasına fırsat yaratılmalıdır.

İşte, özellikle yazınsal ürünler yarattıkları dolaylı deneyimler aracılığıyla bireyin insan doğasını daha yakından izlemesine ve anlamasına hizmet edebilir. Grotesk öğelere sahip masallar da çocuğun kendi iç dünyasını anlaması, ürkülerinin ya da korkularının kaynağını bulup bunlarla mücadele etmesi için işlevsel rol üstlenebilir. Özellikle masallardaki grotesk öğelerin simgesel ve arketipsel anlamlarının tartışılması etkili bir yöntem olabilir. Howart (2014, s. 2)'a göre birey gotik bileşenlerle etkileşime girdiğinde onu nelerin korkuttuğunu ve etkilediğini, düşlerin her zaman için kendi denetiminde olmadığını öğrenir. Ayrıca tüm ailenin bir arada yaşadığı yuvanın bile yüzyıllık geçmişe sahip bir mezarlık ya da ormandaki bir ev kadar korkutucu olabileceğinin farkına varır.

Amaç

Türk halk edebiyatı çalışmalarının öncülerinden sayılan Macar asıllı Türkolog Ignacz Kunos 22 Eylül 1860'ta Macaristan'ın Hajdú bölgesinin Sámson (Hajdúsámson) köyünde bir Yahudi ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiş, 12 Ocak 1945'te Budapeşte'de yaşamını yitirmiştir. Kunos, 19. yüzyılda Balkanlarda ve Anadolu'da çeşitli yerleri gezerek o dönemde Osmanlı aydını tarafından yeterince önemsenmeyen Türk halk edebiyatı ürünlerini derlemiş ve bunların halk kültüründeki önemine dikkat çekmiştir (Szilagyı, 2007). 1885-1890 yılları arasında derlediği farklı halk ürünlerine (meddah hikâyeleri, masallar, ninniler, halk türküleri) ilişkin derlemelerini 1886 yılından itibaren yayınlamaya başlamıştır (Aslan, 2017, s. 10). 1887-1907 arasında beş cilt olarak yayımlanan masal kitaplarında derlediği çok sayıda masala yer vermiştir (Helimoğlu-Yavuz, 2002, s. 16). Bu çalışmanın amacı da Kunos'un derleyip yazdığı masallarda yer alan grotesk öğeleri belirlemektir. Çalışmanın problem cümlesi “Ignacz Kunos'un derleyip yazdığı masallarda grotesk öğeler nasıl bir dağılım sergilemektedir?” biçiminde tanımlanabilir.

Alt Amaçlar

Çalışmanın temel problemi kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

Ignacz Kunos'un derleyip yazdığı masallarda;

1. Grotesk görünümlü eylemler nasıl bir dağılım sergilemektedir?
2. Olağandışı varlıklara ilişkin grotesk öğeler nasıl bir dağılım sergilemektedir?
3. Grotesk mekânlar nasıl bir dağılım sergilemektedir?
4. Grotesk nesnelere nasıl bir dağılım sergilemektedir?
5. Grotesk figürler nasıl bir dağılım sergilemektedir?
6. Grotesk öğeler çocuğun kimlik ve kişilik edinimi sürecinde yararlanılabilecek nitelik ve işlevsellik taşımakta mıdır?

Yöntem

Nitel araştırmalar genellikle daha az sayıda kişi ve durum üzerinde derinlemesine ve ayrıntılı bilgi elde etmeyi amaçlayan, araştırmacının kendisinin bir araç olduğu bir araştırma yöntemidir (Patton, 2014, s. 14). Bir durum üzerine derin ve ayrıntılı bir bilgi elde edilmek hedeflendiği ve araştırmacının kendisi veri toplama sürecinde etkin olduğu için bu çalışma da nitel ve betimsel bir araştırmadır.

Çalışma Materyalleri

Bu çalışmanın veri kaynağını Türk halkbilimi alanında önemli çalışmaları olan Macar asıllı Türkologlardan Ignacz Kunos'un derleyip yazdığı 26 masal oluşturmaktadır. Söz konusu masallar Ek-1'de sunulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Bu çalışmada nitel araştırmalarda kullanılan veri toplama yöntemlerinden olan doküman incelemesinden yararlanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 189). Bu kapsamda çalışma materyallerini oluşturan 26 masal doküman incelemesiyle değerlendirilmiştir.

Verilerin çözümlemesinde içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizi "belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir tekniktir" (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013, s. 240). İçerik çözümlemesinde araştırmanın temelini oluşturan bir kuram ya da kavramsal çerçevenin olduğu durumlarda, veriler toplanmadan önce bir kod listesi çıkarılabilir. Bu kod listesi hem temalar hem de temalar altında yer alabilecek kavramlar düzeyinde olabilir. Böylece verilerin kodlanması daha kolay olur. Kimi durumlarda da önceden oluşturulan listedeki bazı kodlar işe yaramadıkları için listeden çıkarılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 244-246). Özellikle analizler için önceden belirlenmiş kategorilerin bir sınırlandırması olmaksızın gerçekleştirilen bir alan çalışması nitel araştırmanın derinliğini, açıklığını ve detaycılığını desteklemektedir (Patton, 2014, s. 14). Bu çalışmada da masalların çözümlemesi için daha önceden belirlenmiş bir kod listesinden yararlanılmıştır. Kod listesinde yer alacak gotik öğelerin belirlenmesi için "Under the Bed, Creeping (Psychoanalyzing the Gothic in Children's Literature)" (Howart, 2014); Encyclopedia of Gothic Literature (The Essential Guide to the Lives and Works of Gothic Writers (Snodgrass, 2005) adlı çalışmalardan yararlanılmıştır. Bu çalışmalardan yararlanılarak gotik öğelerin neler olduğuna ilişkin bir kod listesi oluşturulmuştur.

Çalışmada analiz birimi (ana kategori) olarak kodlama listesindeki grotesk öge konusu alınmıştır. Çözümlemeye ve sayıma da gotik öğeleri içeren bağlam olarak da tümce

seçilmiştir. Çözümleme sonucunda kod listesindeki bazı kavramların (alkol tuzağı, cin) masallarda yer almadığı görülmüş ve bunlar listeden çıkarılarak sayıma dâhil edilmemiştir.

Grotesk öğelerden eylem ya da davranışlara ilişkin dağılım düzeyi alınırken eylemin söylem düzeyinde kalmamasına ve herhangi bir canlıya dönük olmasına dikkat edilmiştir. Örneğin; “Kırk Yılan Masalı” (M21) adlı masalda şehzadenin bıçağı karpuz kesmek için kullandığı görülmektedir: “Sabahleyin kalktım, bir de baktım ki, horozun sırtında bostan yetişmiş. Çıkardım bıçağımı, kestim bir karpuz. Derken, bıçağım karpuzun içine düştü” (s. 183). Dolayısıyla bu tür eylemler grotesk öge olarak sayıma dâhil edilmemiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerliği sağlamak için toplanan veriler ayrıntılı olarak raporlaştırılmalı ve sonuçlara nasıl ulaşıldığı açıklanmalıdır. Nitel araştırmalarda, nicel çalışmalardan farklı olarak iç ve dış geçerlik vardır. İç geçerliğin elde edilmesi için araştırmacı, çalışmanın nasıl yürütüldüğünü tüm aşamalarıyla birlikte (veri toplama, analiz ve yorumlama aşamaları) tutarlı, açık ve anlaşılır bir biçimde okurla paylaşmalıdır. Dış geçerlik ise araştırma sonuçlarının genellenebilirliğiyle ilgili olup bu evrede araştırmanın tüm aşamalarına ilişkin okura bilgi verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 270-272). Bununla birlikte elde edilen verilerin analizinde kullanılan kavramsal çerçevenin farklı çalışmalarda benzer sonuçlara ulaşılması için ayrıntılı bir biçimde tanımlanması, veri toplama ve analiz yöntemlerinin ayrıntılı biçimde paylaşılması dış güvenirliliği sağlamak için başvurulacak yollardandır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 273-274).

İç güvenirliliğin sağlanması için LeCompte ve Goetz (1982’den akt.: Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 275-276) tarafından şu stratejiler önerilmektedir: elde edilen verilerin yorumlanmaksızın okura sunulması, araştırma sürecine farklı araştırmacıların dahil edilmesi, bulguların farklı yöntemlerle (örneğin; gözlemin görüşme yoluyla onanması) teyit edilmesi, içerik analizinin önceden oluşturulmuş ve ayrıntılı biçimde tanımlanmış bir kavramsal çerçeveye yapılması.

Bu çalışmanın geçerlik ve güvenirliliğini sağlamak için şu stratejilere başvurulmuştur: Öncelikle dış güvenirliliğin sağlanması için araştırmanın tüm aşamaları (kavramsal çerçevenin nasıl oluşturulduğu, veri toplama, veri analizi, yorumlama) ayrıntılı ve açık bir biçimde verilmiştir. Masallar grotesk öğeler açısından çözümlenmeden önce alanyazını taranarak bir kod listesi oluşturulmuştur. Listede toplam 45 grotesk ögeye (alkol tuzağı, ateşe atılma, bitişik adamlar, cadı, canavar, dev, ejderha, boğma, boğulma gibi) yer verilmiş, ardından bunların masallarda yer alıp almadığı, masallara göre dağılımları belirlenmeye çalışılmıştır. Böylece analiz süreci, araştırmacının öznel yargı ve değerlendirmeleri dışında gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Ardından alt kategoriler, farklı ana kategoriler (grotesk görünümlü eylem, olağandışı grotesk varlık, grotesk nesne, grotesk figür, grotesk mekân) altında değerlendirilerek dağılım düzeyleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Örneğin; boyun kesme, yutma, yutulma gibi grotesk öğeler şiddet eylemi ana kategorisi ya da dev, devanası, ejderha gibi grotesk figürler de olağandışı varlık ana kategorisi altında değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra çözümleme sonucu ulaşılan grotesk öğelere ilişkin ifadeler herhangi bir yorum katılmadan, ait oldukları masalın numarasıyla (Örneğin; M1, M13, M25) birlikte verilmiştir. Böylece ham veriler de okurla paylaşılmıştır.

Nitel araştırmalarda içerik ya da betimsel analizlerinin güvenirliliği kodlama işlemine bağlıdır. Bu nedenle analizin güvenirlilik ve nesneliliğinin artması için ilk aşamada kategoriler belirlenmeli ve açık seçik bir biçimde tanımlanmalıdır. Böylece doküman üzerinde diğer araştırmacılar ya da farklı zamanlarda gerçekleştirilecek çözümlemelerde yorumlama farklılıkları önlenebilir. Güvenirliliğin test edilmesi için önerilen yöntemlerden biri de “zaman açısından korelasyon”dur. Bu yöntemde aynı dokümanlar araştırmacının kendisi tarafından

farklı zaman dilimlerinde incelenir, ardından bu incelemeler arasındaki uyum yüzdesine (percent of agreement) bakılır. Uyum yüzdesinin hesaplanması için “Uzlaşma sayısı/Uzlaşma + uzlaşmama sayısı” formülünden yararlanılır. Güvenirliliğin kabul edilmesi için uyum yüzdesinin %70’ten yüksek olması beklenir (Tavşancıl & Aslan, 2001, s. 80-81). Bu çalışmada da güvenirliliğin test edilmesi için zamansal korelasyondan yararlanılmıştır. Rastlantısal bir yolla seçilen dört masal (M3, M16, M21, M24) sahip oldukları grotesk öğeler açısından araştırmacı tarafından farklı zaman dilimlerinde (ilk çözümleme: 08.07.2019; ikinci çözümleme: 02.09.2019) incelenmiş ve iki inceleme arasındaki tutarlılığa bakılmıştır. Söz konusu formül çerçevesinde uzlaşma düzeyi % 81 [(9 uzlaşma, 2 uzlaşmama sayısı) (9/11)] olarak belirlenmiştir. Bu yönden çalışmanın güvenilir olduğu söylenebilir.

Bulgular

Bu bölümde Ignacz Kunos’un derleyip yazdığı masalların çözümlenmesi sonucunda grotesk öğelere ilişkin bulgular tablolar biçiminde sunulmuş, yorumlanmış ve masallardan doğrudan alıntılar aktarılmıştır.

Tablo 1. Ignacz Kunos'un derleyip yazdığı masalarda yer alan grotesk görünümlü eylemler

Sıra	Grotesk Görünümlü Eylemler	Dağılım (n)	Masallar
1.	Farklı Bir Bedene Bürünmek	9	M3, M5, M6, M7, M8, M9, M11, M18, M23
2.	Boyun Kesme/Boğazını Kesme/Kafasını Kesmek	7	M4, M10, M14, M18, M20, M23, M25
3.	Öldürme	5	M10, M13, M16, M20, M23
4.	Parçalarına Ayırma	5	M5, M7, M20, M23, M24
5.	Yutulmak/Yenilmek ³	5	M5, M7, M11, M18, M24
6.	Cinayete Teşebbüs	3	M10, M16, M23,
7.	Boğulmak/Boğulma Tehlikesi Geçirmek	2	M10, M16,
8.	Haşlamak/Haşlanmak	2	M4, M16
9.	Kendine Zarar Vermek	2	M3, M13,
10.	Gözlerini Oymak	2	M3, M10,
11.	Ateşe Atılma	1	M26
12.	Karnını Yırtmak/Karnını Deşmek	1	M20
13.	Sinsice/Gizlice Takip Etmek	1	M18
14.	Zorbalık/Tecavüz/Taciz	1	M17
15.	Zehirleme/Zehirlenme	1	M10

Tablo 2’de Ignacz Kunos’un derleyip yazdığı masalarda yer alan grotesk görünümlü eylemler görülmektedir. İncelenen masalarda toplam 15 farklı grotesk görünümlü eylem belirlenmiştir. Bunlardan yalnızca biri (farklı bir bedene bürünmek) şiddet eyleminden bağımsızken diğerleri (n: 14) tümüyle açık şiddet eylemine dayanmaktadır. Dağılım açısından ilk sırayı “farklı bir bedene bürünmek” (n:9) almaktadır. “Boyun kesme/boğazını kesme/kafasını kesme” (n:7) ikinci; “öldürme” (n:5) ve “parçalarına ayırma” (n:5) üçüncü; “yenilmek” (n:4) dördüncü ve “cinayete teşebbüs” ise (n:3) beşinci sırada yer almaktadır. Tablodaki diğer öğeler için de benzer değerlendirmeler yapılabilir.

Çalışma kapsamında incelenen masalarda belirlenen grotesk görünümlü eylemlere ilişkin şu örnekler verilebilir:

M3: Kız susuzluktan yandığı için, gözünün birini çıkarıp verir, suyu içer. Biraz giderler. Susuzluğu geçmediğinden bir bardak daha ister. Kadın yine, “Öbür gözünü çıkarırsan veririm,” deyince, kız öbür gözünü de çıkarıp verir, suyu içer (s. 21).

³ “Yeme işi yapılmak veya yeme işine konu olmak” (Türk Dil Kurumu, 2019).

M9: Akşam olunca öteden doğru üç tane güvercin gelir, havuzun kenarına konar. O akan çeşmelerden her güvercin ağzına bir parça su alıp havuza dalar. Çırpınarak çıktıklarında üçü de birer kız olur. Ama şehzadenin bunları görmesiyle birlikte aklı da başından gider (s. 80).

M17: Öküzün sahibi de, “Sen bana bir öpücük ver, ben de sana saman vereyim,” demiş. Kız da “Aman bir öpücük vereyim de şu gürültüden kurtulayım,” diyerek öküzün sahibine bir öpücük verip bir çuval saman almış, samanı öküze verip postu almış, postu dericiye verip gön almış, gönü kunduracıya verip kundura almış, kundurayı alıp aktara verip tütsü almış, tütsüyü alıp Tanrıya dua etmiş” (s. 149).

M25: “Seni gidi edepsiz herif, ben bir kere aldandım. Beni yine kuyuda bırakacaksın, değil mi?” diyerek belinden bıçağını çeker, herifin başını kesip atar. Tekrar kuyunun kapağını örter, şehre geri döner (s. 219).

Tablo 3. Ignacz Kunos'un derleyip yazdığı masallarda yer alan olağandışı varlıklara ilişkin grotesk öğeler

Sıra	Olağandışı Varlıklar	Dağılım (n)	Masallar
1.	Dev/Devanası	10	M2, M6, M7, M10, M11, M13, M18, M20, M23, M24
2.	Ejderha	4	M10, M18, M20, M23

Tablo 4’de Ignacz Kunos'un derleyip yazdığı masallarda yer alan olağandışı varlıklara ilişkin grotesk öğeler görülmektedir. Çalışma kapsamında incelenen masallarda iki farklı olağandışı varlık belirlenmiştir. Buna göre dağılım açısından “dev/devanası” (n: 10) birinci; “ejderha” (n:4) ikinci sırada yer almaktadır.

Çalışma kapsamında incelenen masallarda yer alan olağandışı varlıklara ilişkin grotesk öğelere şu örnekler verilebilir:

M7: Günün birinde oğlan çıkar gider. Şurası senin, burası benim diye, kalka otura bir iki yıl kadar gider. Bir gün bakar ki, bir dağın başında bir devanası oturmuş iş eğiriyor. Oğlan bunu görünce, “Şimdi ben bunun yanına gitsem o beni öldürür. Geri dönsem yine olmaz,” diyerek, devanasının arkasından dolaşır (s. 61).

M13: Dev olduğu yerde yığılıp kalır, “Er isen bir daha vur,” der oğlana. Oğlan da, “Anam beni bir kere doğurdu,” deyince, dev ölüp gider (s. 113).

M20: Oğlan hemen kalkıp o gürültüye doğru gider, bakar ki, büyük bir ejderha! Hemen hançerini çekip, ejderhayı öldürür; bunun ağzını, burnunu, kulağını kesip almak için, gece karanlık olduğundan bir mum bulayım diye öte yana, beri yana bakınırken uzaktan bir mum ışığı gözüne ilişir (s. 166).

Tablo 5. Ignacz Kunos'un derleyip yazdığı masallarda yer alan grotesk mekânlar

Sıra	Grotesk Mekânlar	Dağılım (n)	Masallar
1.	Mezarlık	3	M3, M20, M25
2.	Mağara	2	M19, M23
3.	Vahşi doğa	2	M5, M18
4.	Orman	1	M4

Tablo 6’te Ignacz Kunos'un derleyip yazdığı masallarda yer alan grotesk mekânlar gösterilmektedir. Çalışma kapsamında incelenen masallarda 4 farklı grotesk mekân (mezarlık, mağara, vahşi doğa, orman) belirlenmiştir. Elde edilen verilere göre dağılım açısından “mezarlık” (n:3) ilk sırada yer alırken, bunu sırasıyla “mağara” (n:2), “vahşi doğa” (n:2) ve “orman” (n: 1) izlemektedir.

Çalışma kapsamında incelenen masallarda yer alan grotesk mekânlara ilişkin şu örnekler verilebilir:

M4: Gide gide başka bir ormana gelmiş; orada tutuşan bir ağacın alev alev yanmakta olduğunu görmüş. Bir de bakmış ki, bu ağacın dalına bir yılan dolanmış, yanmak üzere. Durup yılanın nasıl yanacağını seyretmek üzere beklemeye başlamış. Demeye kalmadan bu yılan dile gelip, “Ey insanoğlu, beni bu ateşten kurtarırsan, ne dileğin varsa yaparım,” dememiş mi? (s. 43).

M18: Koyunun akan kanları orada öyle bir çalılık meydana getirir ki, dikenlerinden geçilmez olur, insan basacak yer bulamaz, her nereye bassa kendini kurtaramaz (s. 156)

M20: Birkaç gün geçer, padişah ölür; onu gömerler. O gece büyük oğlan babasının mezarına gider, gece yarısına kadar orada oturur, okur. Derken uzaktan bir ses gelir. Oğlan bunu işitince pabuçlarını alıp kaçar. Saraya gelince niçin döndüğünü sorarlar. O da korkup kaçtığını söyler (s. 166).

M23: Gide gide koyunların bir mağaraya girdiklerini görürler. Onlar da mağaraya girerler, bakarlar ki, kapacak her şey içerde, ama adam yok. Her neyse, bunlar geceyi burada geçirmeye karar verir, karınlarını doyurmak için koyunun birini kesip pişirir, yedikten sonra da yatar uyurlar (s. 204).

Tablo 7. Ignacz Kunos'un derleyip yazdığı masallarda yer alan grotesk nesnelere

Sıra	Grotesk Nesnelere	Dağılım (n)	Masallar
1.	Kılıç	5	M10, M14, M15, M19, M23
2.	Hançer	4	M10, M13, M18, M20
3.	Bıçak	3	M4, M25, M23
4.	Balta	1	M5
5.	Topuz	1	M23
6.	Zehirli bir nesne (tarak, elma, yemek...)	1	M10

Tablo 8'te Ignacz Kunos'un derleyip yazdığı masallarda yer alan grotesk nesnelere görülmektedir. Çalışma kapsamında incelenen masallarda toplam 6 farklı grotesk nesne (kılıç, hançer, bıçak, balta, topuz, zehirli bir nesne) belirlenmiştir. Dağılım yönünden “kılıç” (n: 5) ilk sırada yer almaktadır. Bunu da dağılım sıklıklarına göre “hançer” (n: 4), “bıçak” (n: 3), balta (n: 1), topuz(n: 1), zehirli bir nesne (n: 1) izlemektedir.

Çalışma kapsamında incelenen masallarda yer alan grotesk nesnelere şu örnekler verilebilir:

M4: Çocuk, “Eyyvah! Şimdi ben ne yapacağım? Sabah olunca gelirler, bunu burada bulurlar. Sonra onu tanıyarak beni de ele geçirirler. İyisi mi, ustanın kafasını kesip götürüyüm; o zaman kimse tanıyamaz onu, ben de yakayı kurtarıyorum,” diyerek çıkarmış bıçağını, kesmiş ustanın kafasını, oradan yavaşçacık çıkıp gelmiş eve, kafayı gömmüş bir yere (s. 35-36).

M10: Meğerse bu oğlanın gözlerini padişah çıkarttığı vakit atı ile kılıcı da orada kalmışmış. Oğlan bütün kılıçlara bakar, kendi kılıcını görüp alır. Sonra ahıra varıp bütün atların içinden kendi hayvanını arar bulur, yola koyulur, devi aramaya gider (s. 96).

M23: Dev elindeki koca topuzu savurduğu gibi padişahı atından düşürür, sonra da padişahın tepesine dikilip, başını kesmeye kalkar. Kızın bağıra bağıra koştüğünü, yalvardığını gören dev onu kesmekten vazgeçip, çıkar gider. Kız ağabeyini alır, köşke getirir, yatağa yatırıp yarasına merhem sürer (s. 198).

Tablo 9. Ignacz Kunos'un derleyip yazdığı masallarda yer alan grotesk figürler

Sıra	Grotesk Figürler	Dağılım (n)	Masallar
1.	Kocakarı	7	M6, M7, M12, M16, M22, M23, M26
2.	Cadı	4	M5, M6, M23, M26
3.	Kötülük Peşindeki Bir Erkek (öldürmeyi planlayan,	4	M4, M8, M10, M16,

	haydut, hırsız, katil, avcı)		
4.	Kötülük Yapan Bir Hayvan (kurt, timsah, tilki, yılan...)	3	M13, M17, M23

Tablo 10’te Ignacz Kunos’un derleyip yazdığı masallarda yer alan grotesk figürler görülmektedir. Çalışma kapsamında incelenen masallarda toplam 4 farklı grotesk figürle karşılaşmıştır. Elde edilen verilere göre dağılım açısından “kocakarı” (n: 7) ilk sırada bulunmaktadır. Bunu da farklı dağılımlarla “cadı” (n: 4), “kötülük peşindeki bir erkek” (n: 4) ve “kötülük yapan bir hayvan” (n: 3) izlemektedir.

Çalışma kapsamında incelenen masallarda yer alan olağandışı varlıklara ilişkin grotesk figürlere şu örnekler verilebilir:

M5: Padişahın oğlu gelip, ağacın eskisinden kalın olduğunu görünce, “Biz bu işi başaramayacağız. Buna başka çare bulmalıyız,” diyerek dönüp gider, bir cadıya başvurur (s. 48)

M22: Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde bir padişah, bu padişahın da üç oğlu varmış. Bunların en küçüğü bir gün köşkün penceresi önünde otururken çeşmeye su almak için bir kocakarının geldiğini görür. Oğlan küçük bir taş atıp, kocakarının testisini kırar (s. 184).

M26: Kadın yanmaya başlayınca, “Körükle kalaycı, körükle,” diyerek kalaycıya gayret verir. Kalaycı da bir güzel bunu ateşte körükleye körükleye yakar. Kocakarı on ş yaşında olacağıın derken çıra gibi çatır çatır yanar, canından olur (s. 227).

Sonuç ve Tartışma

Masallar çocuğun düş dünyasını geliştirme açısından etkili anlatısal türlerdendir. Ancak içeriğindeki cinsellik, şiddet, kaba güç gibi olay ve durumlar ya da birer korku imgesine dönüşen dev, ejderha, cadı, hayalet gibi figürler bu türün çocuklarla buluşturulması sürecinde daha duyarlı ve titiz bir yaklaşımı gerekli kılmaktadır (Dilidüzgün, 2007). Bu nedenle çocuklarla buluşturulacak masalların tüm yönleriyle (ileti, şiddet eylemleri, olağandışı figürler) ayrıntılı ve titiz bir yaklaşımla incelenmesi gerekir. Böylece hangi masalın ya da masalların çocuğa uygun olup olmadığına dönük bir öngörü edinilebilir.

Çalışma kapsamında incelenen 2 masalda (M1, M21) herhangi bir grotesk öğeyle karşılaşmamıştır, diğerlerinde (24 masal) farklı dağılım göstermekle birlikte çeşitli grotesk öğeler belirlenmiştir. İncelenen masallarda farklı grotesk görünümlü eylem, grotesk figür, olağandışı varlık, grotesk nesne ve grotesk mekan belirlenmiştir. En yoğun grotesk ögenin şiddet eyleminde (n: 39) olduğu görülmüştür. Bunun dışında oluşturulan kod listesindeki “alkol tuzağı, canavar, cin, delilik, cinnet, eti dökülmek, şişlenme” gibi grotesk öğelerin hiçbiri çalışma kapsamında çözümlenen masallarda belirlenmemiştir. Yine de bazı masallarda şiddet eyleminin yoğunluğu çocuk okur açısından sakıncalı olabilir. Bu tür durumlarda masallardaki şiddet eylemlerinin sembolik işlevlerine ya da bunların gerçek yaşamdaki yıkıcılığna dikkat çekilerek bu okuma süreci bir farkındalık edinmeye evrilebilir. Özellikle bir yetişkin kılavuzluğundaki yazınsal okumalar çocuk okur için bir kültürlenmeye dönüşebilir. Akkaya (2014, s. 323), gerçekleştirdiği bir çalışmada yalnızca çocukları değil, yetişkinleri bile ürpertirecek şiddet öğelerinin Keloğlan masallarında bulunduğunu belirlemiştir. Dolayısıyla bu tür öğeleri içeren masalları çocuklarla paylaşma süreci öğretmen kılavuzluğunda yürütülmeli ya da olumsuz algılanabilecek nitelikler üzerinde ayrıntılı incelemeler yapılmalıdır.

Ignacz Kunos’un derleyip yayımladığı birçok masalda çocuk açısından ürkü yaratabilecek öğeler içerdiği söylenebilir. Ancak çocuğun korkularının üstesinden gelmesi için bu masallardaki grotesk öğeler çocuklarla tartışılabilir, sorgulanabilir ya da irdelenebilir. Bunların bir yönüyle simgesel anlam yükledikleri kavratılabilir. Dilidüzgün (2007, s. 99)’e göre masalların çoğunda az ya da çok şiddet olgusuna, kötü güçlere ve korkutucu varlıklara

rastlanır. Bunun ötesinde tek yanlı olarak verilmek istenen dersin şiddet öğeleriyle sunulmaya çalışılmasındaki amaç ise haklı ve haksız daha iyi ve kesin olarak ayırt edebilmektir. Kılcan (2016, s. 92) da Ignacz Kunos'un derleyip yazdığı 44 masalı incelediği çalışmasında kahramanların olumlu kişilik özellikleri (dürüst, yardımsever, sorumluluk sahibi) taşımalarına karşın istenmedik davranışlar (örneğin; sigara içme) da sergileyebildiklerini belirlemiştir. Bu nedenle bu masaları derslerinde kullanacak eğitimcilerin masal seçiminde özenli davranmaları ve gerekli görülen yerleri sansürleyebilecekleri ifade edilmiştir.

Masallarla etkileşim sürecinde çocuğun gelişim düzeyi de göz önünde bulundurulmalıdır. Okulöcesi çocuğu için yoğun travmatik etki yaratabilecek herhangi bir masal diğer yaş düzeylerinde daha derinlikli bir biçimde kavranabilir. Çiftbaş (2019) şiddet öğelerini içerme düzeyini incelediği 870 masaldan üçünü dördüncü sınıf düzeyindeki 100 öğrenciye okutarak onların görüşlerini toplamıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda şiddet içeren masaların genel anlamda çocukları korkutmadığı belirlenmiştir. Öğrenciler kötü karakterlere verilen cezaların yeterli olduğunu, korku öğelerinin gerçek dünyadan çok masal dünyasına ait olduğu için kendilerini ürkütmediğini belirtmişlerdir.

Kurmaca anlatılarda yer ve zaman seçimi kurgusal atmosferi biçimlendiren önemli bir öğedir (Lukens, Smith, & Coffel, 2013, s. 179). Masallar yer ve zaman açısından diğer türlerden ayrı bir yönelime sahiptir. Genellikle masalarda olayların gerçekleştiği yer ve zaman belirsizdir. Herhangi bir masalda bilindik bir yere gönderme yapılsa bile bunlar yalnızca adlarıyla var olurlar, gerçeklikle bir ilgileri yoktur. Böylece okurun ya da dinleyicinin ilgisi sürekli canlı tutulur (Çetinkaya, 2007; Özdemir, 2007; Yardımcı, 2012, s. 18). Makro düzeyde düşünüldüğü zaman masallardaki yer (kent, kasaba, ülke gibi) ve zaman bir kesinlik içermez. Ancak olayların gerçekleştiği ve kurguyu yaratan mikro düzeydeki uzamlar (ev, orman, mezarlık, mağara gibi) gündelik yaşamda görülebilen yerlerdir.

Çalışma kapsamında incelenen masalarda da korku ya da ürkü yaratacak mekânların çok az yer tuttuğu görülmektedir. Mezarlık, mağara, vahşi doğa ve orman gibi kaygı yaratabilecek mekânlar yalnızca 8 masalda (M3, M4, M5, M18, M19, M20, M23, M25) belirlenmiştir. Dolayısıyla genel anlamda incelenen masallardaki mekânın yarattığı kurgusal atmosferin karamsarlıktan çok iyimserliğe dayandığı söylenebilir. İyimserlik tonunun yoğunluğu masalın umut dolu iklimiyle de ilişkilendirilebilir. Grotesk mekânların yoğun bir dağılıma sahip olmaması halk masallarının genel özellikleriyle de örtüşen bir özelliktir. Helimoğlu-Yavuz (2002, s. 25)'a göre de masalarda her zaman için kahramanlar bir güzellik ve umut peşinde giderler. Her ne kadar güçlük çekilse de umut ve güzellik arayışı ağır basar.

Obruk Canpolat (2018) Grimm Kardeşlerin “Çocuk ve Ev Masalları” ile Pertev Naili Boratav'ın “Az Gittik, Uz gittik” ve “Zaman Zaman İçinde” adlı kitaplarında yer alan masalları içerdikleri olağanüstü öğeler açısından incelemiştir. Araştırmada elde edilen verilere göre “dev”, Türk masallarındaki en yoğun kullanılan olağanüstü figürdür. İkinci sırada ise “cin, cüce ve arap” gibi kahramana yol gösteren figürler gelmektedir. Ancak Türk mitolojisinde önemli bir yer tutmasına karşın “ejderha” figürü yalnızca bir masalda (Yeraltı Diyarının Kartalı) görülmüştür. Bu yönlerden Kunos'un derlediği masaların bir farklılık ve çeşitlilik sergilediği söylenebilir. İncelenen bu masalarda “dev/devanası ve ejderha” figürleri belirlenmiştir. Elde edilen verilere göre “canavar, cin” gibi grotesk figürler ise hiçbir masalda yer almamasına karşın 4 masalda (M10, M18, M20, M23) “dev ve ejderha” birlikte görülmektedir.

Masalarda hem güçlü hem de güçsüz kadın tipleriyle karşılaşılmaktadır. Kadının güçsüz bir kimlikle çizilmesi öncelikle toplumun feodal-ataerkil yapısıyla ilişkilidir. Çünkü masalda bile olsa kadını, erkek dünyasının karşısına etkili bir özne olarak çıkarmak toplumun kültürel değerlerine ters düşmek anlamına gelmektedir (Helimoğlu-Yavuz, 2002, s. 26).

İncelenen masalarda da grotesk figürlerden kocakarı (n: 7) ve cadı (n: 4) dağılım açısından ilk sıralarda yer almaktadır. Kötülük peşindeki bir erkek (n: 4) ve kötülük yapan bir hayvan (n: 3) bunları izlemektedir. Bu yönden incelenen masalarda korkuyu yaratan figürlerin kadın imgesine yüklendiği söylenebilir.

Sonuç olarak Ignacz Kunos'un derleyip yazdığı masalarda grotesk imgelerin genelde şiddete dayalı eylemler aracılığıyla yaratıldığı söylenebilir. Dolayısıyla bu masallar çocuk okurla buluşturulurken bu çalışmadaki verilerden yararlanılabilir. Özellikle grotesk imgelere yoğun bir biçimde yer vermeyen masallar tercih edilebilir ya da grotesk imgeler çocuk okurla tartışılarak bunların simgesel yönleri üzerinde durulabilir. Bu çalışmanın dışında farklı araştırmacılar tarafından derlenip yayımlanmış Türk masaları grotesk öğeler ve bunların eğitsel işlevleri açısından incelenebilir.

Ek 1: İncelenen Masallar

Balıkçı Dedenin Oğlu	Turunç Perileri	Zümrüdüanka	Çiftçinin Oğlu ile Beyin Kızı	Atın Oğlu
Sümbüllü Köşk	Balıkçı Mehmet	Külah, Kamçı ve Seccade	Rüzgâr Dev	Zengin Kardeşle Yoksul Kardeş
Gül Güzeli	Üç Peri Kızı	Odun Yarıcı	Kırk Yılan Masalı	Yıldız Falı
Şap ile Şeker Masalı	Parmaksız Ahmet	Keloğlan	Ağlayan Elma ile Gülen Elma	Seksenlik Kocakarı ile Doksanlık Kocakarı
İki Kardeş	Devoğlu	Ciğer Masalı		
Sihirli Gül	Macun	Ejderha Kuyusu		

Kaynaklar

- Akkaya, N. (2014). Keloğlan Masallarında Yer Alan Değerlerin İncelenmesi . *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* , 312-324.
- Aslan, E. (2017). *Türk Halk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bahtin, M. (2005). *Rabelais ve dünyası*. (Ç. Öztekin, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bonn, J. D. (2010). *A Comprehensive Dictionary of Literature*. Delhi: Abishek .
- Boratav, P. N. (1995). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı* . İstanbul : Gerçek Yayınevi .
- Cornwell, N. (1998). The Grotesque. M. Mulvey-Roberts içinde, *The Handbook Gothic Literature* (s. 273). London: Macmillan Press.
- Çetinkaya, Z. (2007). *Masalların Türkçe Öğretimindeki Yeri ve Önemi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çiftbaş, Ü. (2019). *Türk Halk Masallarında Şiddet (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dilidüzgün, S. (2007). Masallar ve Masalsı Türler . Z. Güneş içinde, *İlköğretimde Çocuk Edebiyatı* (s. 93-121). Eskişehir : Anadolu Üniversitesi Yayınları .
- Elçin, Ş. (2001). *Halk Edebiyatına Giriş* . Ankara : Akçağ Yayınları .
- Helimoğlu-Yavuz, M. (2002). *Masallar ve Eğitimsel İşlevleri* . Ankara : T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Hitchcock, L. A. (2013). *Kuramlar ve Kuramcılar (Çağdaş Düşüncede Antik Edebiyat)*. (S. Pekşen, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.

- Hogle, J. E. (2002). Introduction: the Gothic in western culture. J. E. Hogle içinde, *Gothic Fiction* (s. 1-20). Cambridge: Cambridge University Press.
- Howart, M. (2014). *Under the Bed, Creeping (Psychoanalyzing the Gothic in Children's Literature)*. Jefferson: McFarland & Company Publishers.
- Kılcan, B. (2016). Ignac Kunos'un Kırk Dört Peri Masalı Adlı Eserinin Değerler Açısından İncelenmesi. *Turkish Journal of Education* , 82-94.
- Kunos, I. (1991). *Türk Masalları* (Cilt I). (G. Yener, Çev.) İstanbul: Engin Yayıncılık.
- Le Guin, U. K. (2006). *Kadınlar, Rüyalarda, Ejderhalar*. (B. Somay, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Lukens, R. J., Smith, J. J., & Coffel, C. M. (2013). *A Critical Handbook of Children's Literature*. Boston: Pearson Education Publication.
- Nutku, Ö. (2001). *Dram Sanatı (Tiyatroya Giriş)*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Obruk Canpolat, T. (2018). *Türk ve Alman Halk Masallarında Biçim ve Olağanüstü Unsurlar (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özakın, D. (2018). Rus Edebiyatında Gotik Estetiğin Temel Kavramları Olarak Yüce (Sublime) ve Tekinsiz (Unheimlich). *Ulakbilge*, 6(25), 687-701.
- Özdemir, E. (2007). *Yazınsal Türler*. Ankara : Bilgi Yayınevi.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (M. Bütün, & S. B. Demir, Çev.) Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Sakaoğlu, S. (1999). *Masal Araştırmaları*. Ankara : Akçağ Yayınları .
- Snodgrass, M. E. (2005). *Encyclopedia of Gothic Literature (The Essential Guide to the Lives and Works of Gothic Writers)*. New York : Facts On File, Inc.
- Sutherland, J. (2011). *How Literature Works (50 Key Concepts)*. Oxford: Oxford University Press.
- Szilagyı, S. (2007). *Ignacz Kunos: Türk Folklor Araştırmalarında Bir Öncü (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Şimşek, E. (2001). *Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması I-II*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları .
- Tavşancıl, E., & Aslan, E. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller için İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Tezel, N. (1997). *Türk Masalları 1-2*. Ankara : Kültür Bakanlığı Yayınları .
- Türk Dil Kurumu. (2019, Ağustos 21). *Türk Dil Kurumu*. Ağustos 21, 2019 tarihinde Türk Dil Kurumu web Sitesi : <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.
- Yardımcı, M. (2012). *Malatya Masalları*. İstanbul: Malatya Kitaplığı Yayınları.
- Yörükoğlu, A. (2004). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Zipes, J. (2018). *Dayanılmaz Peri Masalı (Bir Türün Toplumsal ve Kültürel Tarihi)*. İstanbul: Alfa Yayınları.